

УДК 342.95

ІВАНЦОВ В. О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
заступник декана факультету № 5
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-2904-0466>;

ЧИШКО К. О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-8810-7950>

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ (АДМІНІСТРАТИВНОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України стала безпрецедентним для новітньої історії нашої держави викликом щодо захисту її незалежності, суверенітету та територіальної цілісності. У юридичній площині державна діяльність щодо протидії збройній агресії обумовлюється необхідністю введення правового режиму воєнного стану, зміст та порядок втілення якого (зокрема стосовно особливостей функціонування державних інституцій) регламентовані Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [1]. Безпосередньо введення воєнного стану було забезпечено шляхом затвердження Верховною Радою України [2] Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [3].

На інституційному рівні діяльність Національної поліції України (поліції) в умовах воєнного стану визначена у межах лише одного, доволі узагальнено сформульованого, пункту ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію», присвяченому повноваженням Національної поліції з наступним формулюванням: «бере участь відповідно до повноважень у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх введення на всій території України або в окремій місцевості» [4]. Окрім загальноправової та прикладної (у розрізі правозастосовчої діяльності) оцінки про, м'яко кажучи, недосконалість зазначеної норми свідчить хоча б той факт, що у Верховній Раді України зареєстровано законопроект № 7147 [5] з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії режиму воєнного стану. Перспективним законодавчим актом зокрема планується удосконалити положення Закону України «Про Національну поліцію» щодо принципів діяльності поліції, функціонального складу поліції, правил використання однострою поліцейських, сфери повноважень поліції, зокрема застосування поліцейських заходів, та навіть питань проходження служби в поліції.

Не дивлячись на перспективу чітко окресленої законодавчої регламентації функціонування поліції в умовах воєнного стану, маємо констатувати, що поліцейська (адміністративна) діяльність у межах відповідного правового стану повинна бути охарактеризована специфічними особливостями. Зазначене обумовлено трьома взаємопов'язаними складовими. По-перше, воєнний стан є спеціальним правовим режимом, що отримав найвищий рівень правового регулювання міжгалузевим спрямуванням (Конституція України, Закон України «Про правовий режим воєнного стану»). По-друге, правовий режим воєнного стану безпосередньо пов'язаний з обмеженням конституційних

прав і свобод людини та громадянина. По-третє, рух України до цивілізованого європейського співтовариства вимагає здійснення будь-якої державно-владної, а особливо правоохоронної діяльності, якою є поліцейська (адміністративна діяльність) [6, с. 14], виключно у межах правових принципів.

Водночас з'ясування відповідних особливостей на теоретико-методологічному рівні має стати основою для забезпечення вивчення відповідних питань у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. Так, для прикладу, підручник «Адміністративна діяльність органів поліції України» за загальною редакцією В.В. Сокурєнка містить окрему главу: «Адміністративна діяльність працівників поліції під час надзвичайних ситуацій» [7, с. 255-285]. Вважаємо, що, за схожим прикладом, обов'язковою для вивчення у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання у межах навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність» або «Адміністративна діяльність органів поліції України» має бути тема: «Адміністративна діяльність поліції в умовах воєнного стану», структурна побудова викладення якої має забезпечити вивчення наступних питань: 1) поняття та зміст правового режиму воєнного стану, який створює особливі умови для роботи поліції; 2) особливості несення служби в поліції в умовах воєнного стану; 3) особливості застосування поліцейських заходів в умовах воєнного стану; 4) організаційно-правові основи взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України у випадку введення правового режиму воєнного стану.

Підсумовуючи викладене, маємо констатувати, що оцінка нормативно-правових основ правового режиму воєнного стану та актуальні проблеми практичної діяльності поліції щодо реалізації їх завдань та функцій в умовах проголошеного воєнного стану свідчить про необхідність теоретико-методологічного опрацювання особливостей поліцейської (адміністративної) діяльності. Водночас сучасні виклики навчання курсантів або підвищення кваліфікації поліцейських у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання засвідчують необхідність вивчення відповідних питань, що в свою чергу потребує доповнення тематичного плану дисциплін «Поліцейська діяльність» або «Адміністративна діяльність органів поліції України» окремою темою: «Адміністративна діяльність поліції в умовах воєнного стану».

Список бібліографічних посилань

1. Про правовий режим воєнного стану : закон України від 12.05.2015 № 389-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 19.04.2022)
2. «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : закон України від 24.02.2022 № 2102-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (дата звернення: 19.04.2022)
3. «Про введення воєнного стану в Україні» : указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2> (дата звернення: 20.04.2022)
4. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.04.2022)
5. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії режиму воєнного стану : проєкт Закону України від 13.03.2022 № 7147 // База даних «Законотворчість України» / Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73909 (дата звернення: 21.04.2022)
6. Поліцейська (адміністративна) діяльність: навч.посіб. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової; [О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.; передм. О. І. Безпалової. Харків : ХНУВС, 2020. 396 с.

7. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2017. 432 с.

Отримано 26.04.2022

УДК 342.7

КОВАЛЕНКО А. О.,

викладач кафедри теорії та історії

держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4395-9273>

РЕАЛІЗАЦІЯ ЦИФРОВИХ ПРАВ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан як особливий правовий режим, що введено в Україні у зв'язку із збройною агресією, небезпекою державній незалежності України, її територіальній цілісності [1], змінив процес навчання на всій території України.

Ці зміни торкнулися і закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання - закладів вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах середнього та вищого складу Національної поліції України, начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань [2].

Всі здобувачі вищої освіти у вищезазначених закладах наразі здійснюють навчання в межах дистанційної форми здобуття освіти як індивідуалізованого процесу здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [2]. Зокрема, курсанти Харківського національного університету внутрішніх справ здійснюють навчання за допомогою навчальної платформи Moodle, яка розроблена для того, щоб надати викладачам, адміністраторам та здобувачам вищої освіти єдину надійну, безпечну та інтегровану систему для створення персоналізованих навчальних середовищ [3].

Це у свою чергу дозволяє говорити про так звані «цифрові права» здобувачів вищої освіти, майбутніх поліцейських.

В юридичній літературі «цифрові права» розглядаються у широкому та вузькому значенні. У першому випадку «цифрові права» включають право доступу до електронної мережі, право вільно спілкуватися і висловлювати думки в мережі, право на недоторканність приватної сфери [4], у другому - спрямованість на доступ людини до використання комп'ютерів та інших електронних пристроїв, а також комунікаційних мереж, зокрема, до мережі інтернет [5].

Не дивлячись на умови воєнного стану, кожен здобувач вищої освіти, зокрема закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання, якщо він не знаходиться на окупованій території, може реалізувати свої цифрові права, зокрема доступ до мережі інтернет з метою навчання та спілкування із викладачами.